SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ
nvm Sirpa Sarlio-Lähteenkorva

LAUSUNTO

30.3.2017

Maa- ja metsätalousvaliokunta

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI MAATALOUSTUOTTEIDEN MARKKINAJÄRJESTELYSTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA**

Hallitus esittää lakiluonnoksessa muutettavaksi maatalouden markkinajärjestelystä annetun lain koulumaitotukea koskevia säädöksiä vastaamaa uudistettua Euroopan unionin lainsäädäntöä. Samalla lakiin lisätään oppilaille jaettavaksi tarkoitetuille hedelmille ja kasviksille myönnettävän tuen käyttöä ja täytäntöönpanoa koskevat säädökset. Tuen tavoitteena on edistää terveellisiä ruokailutottumuksia tukemalla kyseisten tuotteiden kulutusta kouluissa ja päiväkodeissa.

**Lausuntonaan sosiaali- ja terveysministeriö esittää seuraavaa:**

Suomalaisten kasvisten sekä hedelmien kulutus on huomattavasti matalampaa kuin mitä terveyden kannalta olisi toivottavaa. Sosiaali- ja terveysministeriö on siksi useaan otteeseen esittänyt, että Euroopan unionin ns. kouluhedelmäohjelma otettaisiin käyttöön myös Suomessa. On erinomaista, että nyt käynnistetään koulujakelutuki, joka kattaa koulumaidon lisäksi myös kasvisten, hedelmien ja marjojen jakelun.

Sosiaali- ja terveysministeriö on myös tyytyväinen siihen, että lakiehdotuksen 33§:n mukaan tuotteiden on vastattava ravitsemussuosituksia. Ravitsemussuositusten huomioimisesta ja tukikelpoisista tuotteista annetaan lakiehdotuksen mukaan tarkempia säädöksiä valioneuvoston asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee jo parhaillaan tukikelpoisia tuotteita koskevaa asetusta ja ehdotus asetukseksi on ollut lausuntokierroksella. Maito- ja piimä olisivat asetusehdotuksen mukaan tukikelpoisia tuotteita, mikäli niiden rasvapitoisuus on enintään 0,5%. Linjaus vastaa uusia 2017 hyväksyttyjä kouluruokailusuosituksia ja on terveysnäkökulmasta kannatettava.

Ministeriö pitää tärkeänä, että tuettavien hedelmien, kasvisten, vihannesten ja marjojen listaa vaihdellaan vuosittain, jotta lapset tottuvat erilaisiin makuihin. Tuotteiden kohdalla tulisi suosia tuoretuotteita tai vain vähäisessä määrin käsiteltyjä tuotteita. Juomia (ml. täysmehut) ei ole suositeltavaa ottaa tuen piiriin koska niillä ei ole samanlaisia terveyshyötyjä kuin sellaisenaan nautituilla kasviksilla.

Postiosoite: ,
Käyntiosoite:
Puhelin:
Suorapuhelin:
Telekopio:
Sähköposti:

Lakiesityksen mukaan tukikelpoisten tuotteiden valinnassa voidaan huomioida myös muun muassa tuotteiden luonnonmukainen tuotantotapa, kausiluontoisuus ja saatavuus, tuen määrä, lyhyet toimitusketjut ja ympäristöhyödyt. Luomutuotteille esitetään maa- ja metsätalousministeriön valmistelemassa asetusehdotuksessa tavanomaista korkeampaa tukitasoa. Maidon kohdalla tuki luomutuotteille olisi esityksen mukaan peräti kolminkertainen tavanomaisiin tuotteisiin nähden (0,09 vs 0,27 euroa/litra). Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa korostaa, että luomutuotteiden suosimiselle ei ole terveysnäkökulmasta perusteluja. Luomutuotteiden ravintosisältöä on useissa tutkimuksissa verrattu tavanomaiseen ruokaan, tulokset ovat olleet vaihtelevia eikä tuotteiden välillä ole pystytty identifioimaan merkittäviä eroja.

Ministeriö on myös huolissaan siitä, että luomutuotteille mahdollisesti kohdistettava selvästi korkeampi tukitaso voi johtaa siihen, että rajalliset resurssit kohdentuvat tuotantomenetelmiin eivätkä lasten terveellisten ruokatottumusten parantamiseen mikä on kuitenkin tuen alkuperäinen tavoite. Tuen voimakas kohdentuminen luomutuotteille tilanteessa, jossa kokonaistuen määrä on rajallinen johtaa siihen, että jaettavia tuotteita on määrällisesti vähemmän. Tämä ei ole terveystavoitteiden mukaista.

Mikäli luomun merkittävästi korkeampi tukitaso halutaan osaksi järjestelmää, on erittäin tärkeä arvioida ratkaisun vaikutuksia tuen käyttöön sekä nestemäisten maitovalmisteiden, hedelmien ja vihannesten kulutukseen lapsilla ja nuorilla.

Ohjelmaan sisältyvät liitännäis- ja tiedotustoimenpiteet ovat tärkeä osa järjestelmää ja niiden tulisi sisällöllisesti pohjautua virallisiin ravitsemussuosituksiin (Syödään yhdessä --ruokasuositukset lapsiperheille 2016, Syödään ja opitaan yhdessä - kouluruokailusuositus 2017 ja tuleva varhaiskasvatussuositus 2018). Koulujakeluohjelman menestyksekäs toteuttaminen edellyttää käytännön yhteistyötä eri toimijoiden välillä ml. ruokapalvelu, opetushenkilökunta ja vanhemmat.

Koulumaito- ja hedelmätuen tavoitteena on edistää terveellisiä ruokailutottumuksia kouluissa ja päiväkodeissa. Siksi sosiaali- ja terveysministeriö pitäisi hyödyllisenä, että maa- ja metsätalousministeriö tekisi peruskartoituksen nykytilanteesta järjestelmän toimivuuden ja vaikuttavuuden seurantaa varten.